Nyheter och annan information från **Hölö-Mörkö Hembygdsförening** • December 2018

Vinter 1962 vid Mösskärmen på östra Oaxen. Foto: Werner Lennholm.
Sommaren 2018 var det inflyttning i 16 nya små hus på denna plats.

GOD JUL
&
GOTT NYTT ÅR

Vad har hänt?

Kulturarvsdagen 2018

Riksantikvarieämbetet är huvudarrangör för Kulturarvsdagen i Sverige, som är en del av de europeiska kulturarvsdagarna.
I Sverige firar vi andra helgen i september och årets tema var *"Dela kulturarvet, Europaåret för kulturarv 2018"*.
Vi deltog med arrangemanget *"Möt Florence Bonde – orädd skildrare av 1848 års revolution i Paris och senare skapare av det framgångsrika företaget Karta & Oaxens Kalkbruk i Södermanland"* och genomförde aktiviteten i bygdegården på Oaxen.

Intill bygdegården står Ettans Kalkugn – en pelarugn – som nu är byggnadsminne. Den första pelarugnen uppfördes på 1870-talet i Anderviks kalkbruk vid Trosa. Konstruktör var ingenjör Otto Fahnehjelm och han sålde patentet till Karta & Oaxens Kalkbruk, som sålde det vidare till Bläse Kalkbruk på Gotland. Något år senare köpte Florence Bonde hela Bläse Kalkbruk. Pelarugnen revolutionerade kalkbränningen genom att vara energisnål och möjliggöra kontinuerlig drift. Som avslut på dagen visades en film från kalkbruket år 1957, senare bearbetad av Olle Häger med Hans Villius som berättare.

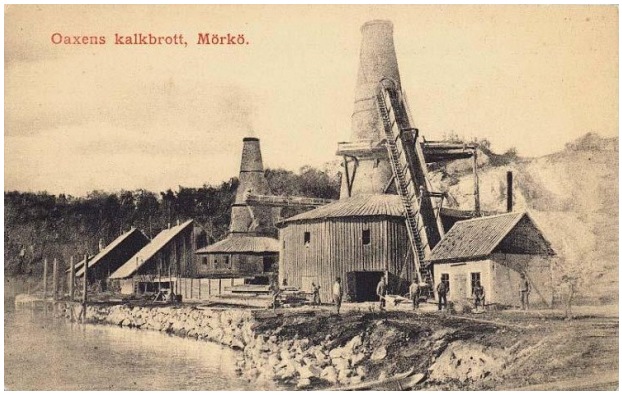

Vykort från slutet av 1800-talet.
Den första pelarugnen från 1881 – Ettan – syns till vänster.
Tvåans ugn till höger byggdes där den öppna grottan Gumskyrkan tidigare fanns.
Tvåans ugn revs och gav plats för Oaxens Bygdegård Gillet, som invigdes 1929. Totalt byggdes sju pelarugnar på Oaxen.

Hemvändardagen 22 september

Vår första hemvändardag i hembygdsgården i Österby. Målet var att dagen till ära, i det fristående garaget, visa utställningen "Hejstasnickarna". Målet infriades! Annat denna vackra höstdag blev att köra spånhyveln, driven av tändkulemotorn och med en nyfiken skara åskådare. Strax intill stod en blänkande Fordson (traktor) prydligt uppställd. I ett annat hörn skapade kyrkans ungdomsgrupp, med komminister Fenja Svensson som instruktör, ett antal vackert dekorerade träsköldar för Riddarskolans räkning. Inomhus erbjöds vårt intressanta arkiv och inte minst kaffe med hembakat.
Dagen därpå deltog hembygdsföreningen i kyrkans hemvändardag. Bidraget var att visa ett urval av stenfynden från Överhölö kyrkoruin. Fynden härrör från utgrävningar under olika perioder på 1900-talet och finns bevarade hos hembygdsföreningen.

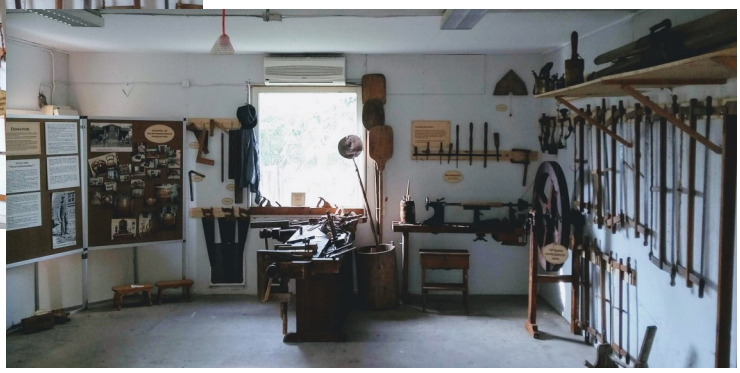

Utställningen om Hejstasnickarna

Utflykt till Tunaberg

Den 6 oktober gjorde föreningen en utflykt till den mineralrika trakten mellan Nyköping och Kolmården, kallad Sörmlands bergslag. Till kaffe och smörgås hälsade Tunabergs hembygdsförening oss välkomna i sin vackra och anrika hembygdsgård. Därefter bjöds vi på en förträfflig guidning av området.
Först till den lilla träkyrkan och sedan till det välordnade gruvmuseet. Som avslutning guidades vi ner i ett av de bevarade gruvhålen. Alltsammans med guidens enorma kunskap kring tekniska och sociala fakta när gruvorna var i drift. Stort tack!

Tunabergs kyrka och ett gruvhål

Bildkvällar och Öppet hus - denna gång med teman som ”gamla industrier” och ”lantbruk”. Till dessa aktiviteter efterlyste vi fler bilder och dokument till vårt arkiv. Tack alla ni som kunde ta med för skanning hos oss. Det vi fortfarande saknar är ännu mer material från traktens äldre industrier. Har du sådant liggandes, hör av dig!

Våra tre cirklar - Hölö, Österby-Vreta och Mörkö träffades regelbundet varje månad.
I de två förstnämnda arbetar vi med att i enklare skrift sammanställa materialet. Skriften ”Hölö socken”, nedtecknad 1828 av prosten J E Petri, behöver kompletteras med en skrift om senare tid. Därutöver börjar en skrift om Österby-Vreta ta form.
Mörköcirkelns utflykter fortsätter. I september gick färden till Pålängsberget och i oktober till västra Eriksö. Vid träffen i november gjorde vi en återblick med bildvisning och kommentarer.
Utöver cirklarna har ”maskingruppen” fortsatt att träffas i en av deltagarnas verkstad. Gruppen bildades i samband med årets evenemang på Torekällberget när spånhyveln och tändkulemotorn behövde ses över.

Planer finns att återuppta och mera intensivt arbeta med **Bygdeband,** som är Sveriges enda rikstäckande webbplats för lokalhistoria. Du når Bygdeband via länk från hembygdsföreningens hemsida. Många av platserna i Bygdeband behöver fyllas på med mer underlag. Det gäller fram för allt Hölö med omnejd. Efter de gångna årens studier i Hölö-, och senaste året i Österby-Vreta-cirkeln, finns mer material att tillgå. Några har redan anmält sitt intresse att delta i arbetet . Hör av dig om även du är intresserad.

Stort tack - till alla som så troget hjälpt till med arbeten i och omkring hembygdsgården; gräsklippning och -trimning, allmänt snygga upp på tomten, reparation av belysning, förberedelserna i garaget inför utställningen ”Hejstasnickarna”, fixa pelletspannan när den lagt av, underhålla tillfartsvägen, skanna bilder och dokument till vårt arkiv, baka till evenemang och träffar mm.
Det har blivet många intressanta möten och samtal vid dessa arbetsstunder, något vi uppskattar och hoppas får se en fortsättning på.

Du vet väl att du kan hyra både en Hölö- och en Mörködräkt?
Kostnad 500 kr/dräkt/dygn plus 1000 kr i deposition som återfås när du lämnar tillbaka dräkten.

Ekonomibrev

Öppettider i Hembygdsgården i Österby: se kalendern på www.holomorkohbf.se. Du kan även ringa någon i styrelsen för överenskommelse om annan tid.

Medlem i Hölö-Mörkö Hembygdsförening kan få detta Blad som e-post. Meddela i så fall till info@holomorkohbf.se. Det gäller främst medlemmar som för närvarande bor utanför vårt postnummerområde eftersom Bladet då skickas med vanlig post.

Medlemmar inom området får Bladet som Samhällsinformation (delas ut till alla).

Österby i sommartid

Upprop. Vi söker så kallade smånamn (gamla beteckningar) på områden som åkerlappar, betesmarker, kullar, gläntor, vägavsnitt mm. Platser i trakten där man bott tidigare eller bor nu. Hör av dig om du känner till sådana namn.

Vårprogrammet

Torsdag 17 januari	Fotograf Petter Rybäck berättar om Sjundavargarna
Söndag 17 februari	Öppet hus i Hembygdsgården
Söndag 24 mars	Årsmöte (plats meddelas senare)

Titta i kalendern på hemsidan www.holomorkohbf.se för tider och annan information.
Under året kommer vi att uppmärksamma att det är 300 år sedan rysshärjningarna 1719.

Medlemskap i Hölö-Mörkö Hembygdsförening

Medlemsavgift: 200 kr för enskild medlem och 275 kr för familj.
Betala till plusgiro 82 65 18-3 och anmäl dig på hemsidan under fliken Föreningen/Bli medlem.
I avgiften ingår Årskrönikan som skickas ut i god tid före årsmötet i mitten av mars.
Om du vill säga upp medlemskapet i föreningen är vi tacksamma att du meddelar detta.

Hölö-Mörkö Hembygdsföreningens styrelse 2018

Lars Warg, ordförande	070 668 36 19	Börje Andersson	070 779 31 44
Waltraut Neuschütz, sekr	070 147 23 17	Elisabeth Karlsson	072 211 01 80
Rasmus Eriksson, kassör	070 753 14 37	Jan Lundberg	08 551 591 18
Ankie Schipper	070 302 8531	Sonnie Kimsjö	08 550 605 31
Hans Kimsjö	073 360 64 06		

Adress Österby 30, 15392 Hölö.
E-post info@holomorkohbf.se
Hemsida www.holomorkohbf.se